

Rovaniemen, Ranuan ja Pellon
jätehuoltomääräysten

PERUSTELUMUISTIO

1.6.2025 alkaen

Rovaniemen, Ranuan ja Pellon jätehuoltomääräysten perustelumuistio

Jätehuoltoviranomaisen 9.5.2025 § 6 hyväksymä,
voimassa 1.6.2025 lähtien.

1 Yleiset perustelut

Jätelain (646/2011) 91 §:n mukaan kunta voi antaa jätelain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä.

Jätehuoltomääräysten tavoitteena on edistää jätelain toimeenpanoa paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Jätehuoltomääräysten tavoitteena on myös edistää etusijajärjestyksen noudattamista, jätehuollon toimivuuden parantamista ja jätehuollosta aiheutuvien ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien päästöjen ehkäisemistä. Jätehuoltomääräykset tarkentavat jätelaissa säädettyjä yleisiä jätehuollon järjestämisen periaatteita. Jätehuoltomääräykset valmistelee ja hyväksyy kunnan jätehuoltoviranomainen.

Tämä perustelumuistio toimii jätehuoltomääräysten soveltamisen tukena. Perustelumuistiossa avataan säännösten perusteita ja annetaan soveltamisohjeita käytännön tilanteisiin.

TÄRKEIMMÄT MUUTOKSET

Voimassa oleviin jätehuoltomääräyksiin esitetään muutoksia uudistuneen jätelainsäädännön johdosta. Jätelain muutokset tulivat voimaan 19.7.2021, ja jätelakia täydentävä valtioneuvoston asetus jätteistä (978/2021, jäljempänä jäteasetus) 1.12.2021.

Rovaniemen kaupungin sekä Ranuan ja Pellon kuntien aiemmat jätehuoltomääräykset on hyväksytty 01.04.2021. Tuolloin määräyksissä tarkennettiin vain muutamaa kohtaa. Jätelaki muuttui ja EU:n asettamat kierrätystavoitteet kiristyivät, joten alueellisia jätehuoltomääräyksiä täytyy myös päivittää. Aikaisempiin määräyksiin verrattuna nämä määräykset ovat muuttuneet huomattavasti sekä rakenteeltaan että sisällöltään.

Keskeiset muutokset jätehuoltomääräyksiin 1.12.2024 alkaen:

- Terminologiassa muutos: Polttokelpoisen jätteen nimi muutetaan valtakunnallisesti käytettyyn sekajäte-termiin.
- Jäteastioiden maksimipainoja on päivitetty biojätteen osalta vastaamaan sekajätteen keräysvälineen maksimipainoa.
- Kompostoinnin osalta kielletään lisääntymiskelpoisten vieraslajien osien laittamisen avokompostiin/kompostikehikkoon.
- Jätelajien tyhjennysvälejä on päivitetty.
- Roskaantumisen ehkäisemiseen yleisillä alueilla on lisätty myös haitalliset vieraslajikasvit.

Keskeisimmät muutokset 1.6.2025 alkaen:

- 4 Jätehuollon käytännön toteuttaminen, viranomaistehtävät ja valvonta on päivitetty vastaamaan uudistuneen hallintosäännön mukaisia jätehuoltoviranomaisen tehtäviä. Lisäksi jätehuoltoviranomaisen yhteystiedot (sähköposti ja puhelinnumero) on lisätty muistutuksia varten.
- 16§: Kompostointia koskeva tarkennus on tehty jäteasetuksen mukaisesti, ja määräyksiin on lisätty ohjeistus siitä, että kompostorina tulee olla siihen tarkoitettu laite.
- 30§: Kunnan jätehuoltoviranomaiselle ilmoitettavat tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta on täydennetty jätteen kuljettajan toimitettavilla jätteenkuljetustiedoilla.
- 34§: Lietteiden omatoimiseen käsittelyyn liittyvää tekstiä on selkeytetty.

2 Pykäläkohtaiset perustelut

1. LUKU Soveltamisala ja yleiset velvoitteet

1 § Soveltamisala

Jätehuoltomääräyksiä sovelletaan Rovaniemen kaupungin, Ranuan kunnan ja Pellon kunnan alueilla.

Jätehuollon velvoitteet perustuvat jätelakiin (646/2011), Valtioneuvoston asetukseen jätteistä (jäljempänä jäteasetus) (978/2021), muihin jätelain nojalla annettuihin asetuksiin sekä kunnan jätehuoltomääräyksiin. Jätehuoltomääräykset täydentävät jätelainsäädäntöä huomioiden alueelliset erityispiirteet.

Jätehuoltomääräyksiä sovelletaan kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluviin jätteisiin jätelain 32 §:n mukaisesti ja kunnan vastuulle toissijaisesti kuuluviin jätteisiin jätelain 33 §:n mukaisesti. Jätelain 32 §:n mukaan kunnan on järjestettävä vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto mukaan lukien saostus- ja umpikaivoliitteet. Samoin kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluu kuntien hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvien jätteiden jätehuolto. Myös liikekiinteistöjen jätehuolto kuuluu kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin, jos liikekiinteistön jäte kerätään yhdessä edellä mainituissa toiminnoissa syntyvän jätteen kanssa. Lisäksi kunnalla on jätelain 33 §:n mukaan velvollisuus järjestää toissijaisesti kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuulumattoman toiminnan jätehuolto.

Jätelain 91 §:n mukaan jätehuoltomääräyksissä voidaan antaa määräyksiä kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan jätteen määrän vähentämisestä, lajittelusta, säilyttämisestä, keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä. Määräyksiä annetaan myös toimista roskaantumisen, jätteen ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ehkäisemiseksi.

2 § Määritelmät

Pykälässä määritellään jätehuoltomääräysten soveltamisen ja ymmärtämisen kannalta tarpeelliset käsitteet. Mikäli käsite on määritelty jätelaissa tai -asetuksessa, on sen määritelmä otettu sellaisenaan jätehuoltomääräyksiin eikä sitä sen vuoksi tarvitse erikseen määritellä enää määräyksissä. Poikkeuksellisesti biojätteen määritelmä poikkeaa jätelain määritelmästä siten, että biojäte sekä puutarha- ja puistojäte ovat erilliset käsitteet, koska jätehuollon järjestämisen kannalta näiden keräys-, vastaanotto ja käsittelytoiminnot eroavat toisistaan.

3 § Jätehuollon tavoitteet

Jätelaissa (8 §) kaikkia toimijoita veloitetaan ensisijaisesti vähentämään jätteen määrää ja haitallisuutta sekä ohjataan etusijajärjestyksen mukaiseen toimintaan. Jos jätteen syntyä ei pystytä välttämään, etusijajärjestyksen mukaan jäte tulee ensisijaisesti valmistella uudelleen käyttöön tai kierrätykseen. Ellei tämä ole mahdollista, jäte voidaan hyödyntää energiana. Tässä pykälässä kerrotaan lyhyesti tavoitteista, joihin pyritään tilanteessa, jossa jätettä on syntynyt ja jätehuoltoa ja jätehuoltomääräyksiä tarvitaan.

2. LUKU Kunnan jätehuoltojärjestelmään liittyminen

4 § Velvollisuus liittyä kunnan jätehuoltojärjestelmään

Jätteen haltijan on oltava jätelain 41 §:n mukaan liittyneenä kunnan jätehuoltojärjestelmään ja luovutettava kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluva jätteensä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kiinteistöllä syntyvälle jätteelle on oltava jätehuoltomääräysten mukaiset jäteastiat ja näille määräysten mukaiset tyhjennykset.

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus ei ole mahdollista olosuhteiden vuoksi kaikilla alueilla, jolloin jätehuoltoviranomainen voi jätelain mukaan tehdä erillisen päätöksen tiettyjen alueiden rajaamisesta kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen ulkopuolelle. Päätös kunnallisen yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä yhteiskeräyspisteisiin perustuvalla keräyksellä voidaan tehdä, jos kiinteistölle tai sen läheisyydessä sijaitsevalle keräyspaikalle ei ole hankalien olosuhteiden vuoksi turvallista kulkea jäteautolla, alueella on vähän jätteen haltijoita tai alueella syntyy vähän kuljetettavaa jätettä jätelain 35§:n mukaan. Näillä alueilla kiinteistöillä syntyvän sekajätteen jätteenkuljetus järjestetään yhteiskeräyspisteiden avulla, ja jätteen haltijat liittävät kiinteistönsä kunnan jätehuoltojärjestelmään liittymällä yhteiskeräyspisteen käyttäjiksi.

5 § Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Jätelain 33 §:n mukaan kunnalla on velvollisuus järjestää myös muun kuin kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan toimijan pyynnöstä tämän jätehuolto, mikäli toimijan tarvitsemia palveluita ei ole tarjolla yksityisillä markkinoilla tai palvelutarjonnassa on puutteita ja tuotettu jäte pystytään käsittelemään kunnan jätehuoltojärjestelmässä.

Kunnan jätelaitoksen ja palvelun tarvitsijan välinen sopimus kunnan toissijaiselle jätehuoltovastuulle kuuluvasta palvelusta voi olla korkeintaan kolmen vuoden mittainen, ja sen tulee olla määräaikaaisuudestaan huolimatta irtisanottavissa.

6 § Liittyminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on joko kunnan tai kiinteistön haltijan järjestämä (ks. määritelmät). Asuinkiinteistöillä kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus voi koskea ainoastaan sekajätteen jätteenkuljetusta tai saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusta. Muut asuinkiinteistöiltä kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa kuljetettavat jätelajit kuljetetaan aina kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.

Sekajätettä koskevassa liittymismenettelyssä korostetaan kiinteistön haltijan vastuuta ottaa yhteyttä joko jätelaitokseen, kuntaan tai jätehuoltorekisteriin hyväksytyyn jätteenkuljettajaan. Mikäli kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liittyminen ei edellytä erillistä ilmoitusta, voidaan kirjata, että kunta tai kunnallinen jätelaitos liittää kiinteistön kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen ja ilmoittaa siitä kiinteistölle.

7 § Kiinteistökohtainen jäteastia

Kiinteistön haltijan on järjestettävä keräyspaikka kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa kuljetettaville jätteille jätelain 40 §:n mukaan.

Kiinteistöllä tulee olla tarvittavat jäteastiat eri jätelajien keräystä varten jätehuoltomääräysten mukaisesti. Keräyspaikka voi olla myös kiinteistön ulkopuolella, jos sitä ei voida järjestää kiinteistölle, ja haltija sopii asiasta maanomistajan kanssa.

8 § Yhteisen jäteastian perustaminen

Yhteisen jäteastian eli kimppa-astian perustaminen ja käyttö mahdollistetaan lähekkäin sijaitseville kiinteistöille. Kiinteistöjen välimatkojen on oltava lyhyet tai kulkureittien oltava yhteneviä. Yhteisastia voi sijaita esimerkiksi kiinteistöille johtavan tien alussa, jolloin kaikki kiinteistöillä asuvat kulkevat sen kautta. Tärkeintä on, että yhteisastian käyttö on seurattavissa, eikä muodostu esimerkiksi liian suuria hallitsemattomia yhteisastioita. Tämän takia yhteisastiasta on ilmoitettava jätteenkuljetuksen järjestäjälle.

Enimmäisetäisyys kiinteistöjen ja yhteisastian välillä ohjaa pitämään yhteisastiat sellaisina, että niihin kuuluvilta kiinteistöiltä on käytännössä järkevää ja mahdollista viedä asumisessa syntyvä päivittäinen jäte yhteisastiaan.

Lähekkäisyys sekä lyhyet välimatkat on määritelty sanallisesti siten, että taajamassa kiinteistöjen tulee sijaita samassa korttelissa. Haja-asutusalueella vakituksella asuinkiinteistöllä välimatka voi olla enintään viisi (5) kilometriä ja vapaa-ajan kiinteistöllä enintään viisitoista (15) kilometriä. Yhteistä jäteastiaa käyttävien kiinteistöjen tulee lähtökohtaisesti sijaita samalla alueella, sillä jätelain 41 § velvoittaa luovuttamaan jätteen alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen. Tarkoituksena ei ole, että jätteitä kuljetetaan pitkiä matkoja vapaa-ajanasunnolta vakitukselle asunnolle. Oikeuskäytännössä on todettu, että jätehuolto on järjestettävä kiinteistön sijaintialueella. Yhteistä jäteastiaa käyttävät kiinteistöt eivät voi tämän vuoksi sijaita pitkän välimatkan päässä toisistaan. Yhteisastian perustamista suunnittelevien kiinteistöjen sijainti eri kuntien tai eri jätehuoltoviranomaisten alueella on yhdenvertaisen kohtelun kannalta ongelmallista. Siten kiinteistöjen omistussuhteet (saman omistajan omistuksessa olevat kiinteistöt) tai sukulaisuussuhteet eivät voi olla perusteina yhteisastian käyttämiselle.

Sekajätteen keräämiseen tarkoitettun yhteisen astian asianmukaisen käytön varmistamiseksi jätehuoltomääräyksiin on sisällytetty tilavuusvaraus kullekin yhteistä astiaa käyttävälle kiinteistöille. Vaatimuksella varmistetaan, että yhteisen astian tilavuus vastaa kiinteistöillä syntyvää jätemäärää, eikä yhteiskerääminen aiheuta tarpeetonta roskaamista tai jätteen epäasianmukaista käsittelyä. Tilavuusvaraus perustuu keskimääräisen jätteen tuottajan tuottamaan jäte- määrään kunnan jätelaitoksen alueella. Tilavuusvaraus on määritetty määräyksissä vakituksessa asumisessa ja vapaa-ajan kiinteistöillä kiinteistöä kohden.

Mikäli yhteisastian käytöstä aiheutuu ongelmia, voi valvova viranomainen eli kunnan ympäristönsuojeluviranomainen kieltää yhteisastian käytön tai kehottaa ryhtymään toimenpiteisiin, kuten esimerkiksi kasvattamaan astiakokoa.

9 § Kiinteistökohtaisen jätteenkuljetuksen keskeyttäminen määräajaksi

Jätehuoltomääräyksissä mahdollistetaan kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen keskeyttäminen tilanteissa, joissa kiinteistö on tyhjiään ja käyttämättömänä. Keskeytyksen tulee aina olla määräaikainen. Sitä voidaan tarpeen mukaan jatkaa määräajan päättyessä.

Lyhytaikaisesta keskeytyksestä voidaan sopia jätteenkuljetuksesta huolehtivan tahon kanssa. Pidempiaikaiset keskeytykset edellyttävät poikkeamista jätehuoltomääräyksistä. Niiden edellytyksenä tulee olla varmuus siitä, että kiinteistö on käyttämätön. Perustelluksi syyksi voidaan katsoa esimerkiksi pidempi lomamatka ulkomailla, asuminen muulla paikkakunnalla tai kiinteistön laaja peruskorjaus.

Kuivajätteiden kiinteistökohtaisen jätteenkuljetuksen keskeyttämisen lisäksi mahdollistetaan asumisessa syntyvien lietteiden jätteenkuljetuksen keskeyttäminen. Koska lietesäiliöt voidaan harvimmillaan tyhjentää kerran vuodessa, keskeytys käytännössä tarkoittaa sitä, että kiinteistön tulisi olla käyttämättä tätä pidempiä aikoja. Tämän vuoksi lietteiden kiinteistöittäisen jätteen- kuljetuksen keskeyttämisestä on aina ilmoitettava jätelautakunnalle keskeytysten edellytysten täyttymisen arviointia varten.

10 § Kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai yhteiskeräyspisteeseen soveltumattomien jätteiden kuljettaminen

Kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai sekajätteen yhteiskeräyspisteisiin soveltumattomat jätteet voidaan kuljettaa kunnan jätelaitoksen järjestämään keräyspaikkaan jätteen haltijan toimesta (jätelaki 41 §). Määräys on tarpeellinen, koska sillä halutaan sallia esimerkiksi suurikokoisten jätteiden tai rakennus- ja purkujäte-erien kuljettaminen omatoimisesti kierrätysasemille.

11 § Jätteiden vastaanotto- ja käsittelypaikat

Kunnan jätelaitoksen vastuulla on järjestää jätelain mukaiset jätteen vastaanottopaikat. Kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen soveltumattomat jätteet ja kunnan yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvat jätteet, joita ei kuljeteta kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa, tulee toimittaa oma- toimisesti kunnan jätelaitoksen osoittamiin vastaanottopaikkoihin. Kunnan jätelaitos on velvollinen pitämään ajantasaista listaa vastaanottopaikoista.

Määräyksen tarkoituksena on varmistaa tuottajien vastuulle ja kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden päätyminen asianmukaisiin toimituspaikkoihin sekä kertoa kiinteistöjen haltijoille ja jätteen tuottajille vastaanottopaikoista, joihin jätteet voi toimittaa. Määräys on tarkoitettu lähinnä kotitalouksille ja muille yksityisille jätteenhaltijoille, joilla on jätteistään soveltumatonta jätettä. Jätteiden kuljettamisesta vastaanottopaikkaan määrätään jäljempänä (31 §).

3. LUKU Jätteiden kerääminen kiinteistöillä

12 § Kiinteistöllä erikseen lajiteltavat jätelajit

Pykälän tarkoituksena on määrätä jätteen haltijat erottamaan materiaalina kierrätyskelpoiset jätteet energiana hyödynnettävästä sekajätteestä ja toimittamaan ne joko kiinteistön jätteistöihin tai keräyspisteisiin sen mukaan, mitä myöhempana määräyksissä on kiinteistökohtaisesta erilliskeräyksestä määrätty.

Kiinteistöillä lajitellut kierrätyskelpoiset pakkausjätteet kuuluvat jätelain nojalla pakkausten tuottajien ja tuottajayhteisöjen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin. Muut lajitellut kierrätyskelpoiset, asumisesta tai kunnan palvelu- ja hallintotoiminnoista syntyneet, jätteet kuuluvat kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin. Jotta jätehuolto sujuu käytännössä, vaikka vastuu jakautuu eri tahoille, on jätelaissa määrätty tuottajien ja kuntien yhteistoiminnasta pakkausjätteiden keräämisessä kiinteistöiltä (JL 49a ja 49b §). Yhteistoiminta toteutetaan siten, että kunta järjestää kierrätyskelpoisen pakkausjätteen keräyksen ja kuljetuksen vähintään taajamien kiinteistöiltä tuottajien järjestämään käsittelyyn ja kierrätykseen. Jätelain 35 § ja 36 § mukaisesti kierrätyskelpoisten jätelajien kiinteistöittäiset kuljetukset järjestetään kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Tuottajat ja kunnat sopivat yhteistoiminnan ja jätelain puitteissa keskenään korvauksista, joita tuottajat maksavat kunnille pakkausjätteen keräyksen ja kuljetuksen järjestämisestä. Kiinteistökohtaisen kuljetuksen ulkopuolelle jäävien kiinteistöjen pakkausjätteiden ja muiden kierrätyskelpoisten jätteiden keräys järjestetään yhteiskeräyksenä. Tuottajayhteisön yhteiskeräyksen vastaanottopaikat on nimetty Rinki-ekopisteiksi. Kierrätyskelpoisten jätteiden yhteiskeräyspisteiden sijainnit ovat osoitteessa www.kierratys.info.

Kunnan jätehuoltovastuu laajenee jäteasetuksen 21 §:n mukaisesti tekstiilijätteen vastaanoton järjestämiseen 1.1.2023 alkaen.

Paperijätteen jätehuolto on kokonaan tuottajien järjestämää. Jos kiinteistöllä on käytössään paperintuottajien järjestämä paperinkeräysastia, on paperijäte laitettava siihen. Muutoin kiinteistöjen käytössä on tuottajien järjestämä paperijätteen yhteiskeräys.

Kiinteistöllä syntyy silloin tällöin myös muita erikseen lajiteltavia jätelajeja, kuten puutarha- ja puistojätettä, sähkö- ja elektroniikkaromua, paristoja ja akkuja, vaarallisia jätteitä ja erityisjätteitä. Vaaralliset jätteet ja erityisjätteet tulee kerätä erilleen muusta yhdyskuntajätteestä.

Omatoimiremonttien yhteydessä syntyy rakennus- ja purkujätteitä. Rakennus- ja purkujätteelle annetaan jäteasetuksessa (26 §) määrän ja haitallisuuden vähentämiseen ja jätteen käsittelyyn liittyviä määräyksiä sekä erilliskeräysvelvoitteita (27 §), jotka koskevat niin elinkeinotoimintaa kuin kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvia kiinteistöjä. Asuinkiinteistöillä syntyvä rakennus- ja purkujäte kuuluu kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin ainoastaan siinä tapauksessa, että se on peräisin kotitalouden pienimuotoisesta omatoimisesta rakennus- ja purkutoiminnasta. Mikäli remontointipalveluita tarjoava yritys vastaa asuinkiinteistöllä syntyvän rakennus- ja purkujätteen jätehuollosta, on se elinkeinotoiminnan jätettä, eikä siitä voida antaa jätehuoltomääräyksissä määräyksiä.

13 § Sekajäte

Sekajäte ohjautuu pääasiassa energiahyödyntämiseen. Sen takia määräyksissä huomioidaan se, mitä polttokelpoisen jätteen jäteastian saa laittaa. Etusijajärjestyksen noudattamiseksi on tärkeää, että polttokelpoisesta jätteestä saadaan syntypaikkalajittelun ja erilliskeräyksen kautta eroteltua kaikki kierrätyskelpoiset jakeet.

Koska polttotekniikka, esim. jätteen arinapoltto, mahdollistaa myös vähäisessä määrin palamattoman materiaalin syöttämisen polttolaitokseen, sallitaan pienten palamatonta materiaalia olevien erien kerääminen sekajätteen jäteastian. Sallia voidaan esimerkiksi hehkulamppujen, pienten PVC-muovia olevien esineiden ja posliinastioiden sirpaleiden kerääminen sekajätteen jäteastian.

Sekajätteen jäteastian soveltumaton jäte (kuten käyttökeltovottomat huonekalut, patjat, suuret määrät rikkoutuneita keramiikka-astioita), jolle ei ole erilliskeräystä tai jota syntyy suuria määriä, tulee viedä suoraan kunnan jätelaitoksen kierrätysasemille, jossa ne päätyvät sopivaan asianmukaiseen käsittelyyn.

14 § Asumisessa syntyvien jätteiden kiinteistökohtaiset erilliskeräysvelvoitteet

Erilliskeräyksen lähtökohtana on jäteasetuksen mukainen kiinteistöittäinen kierrätyskelpoisten jätteiden erilliskeräys. Asetuksen mukaan taajamissa vähintään viiden huoneiston asuinkiinteistöillä on lajiteltava ja erilliskerättävä omiin kiinteistökohtaisiin jäteastioihin asumisessa syntyvät bio- ja pakkausjätteet sekä pienmetalli. Pakkausjätteet lajitellaan tuottajien lajitteluohjeiden mukaisesti.

On huomattava, että asetuksen velvoite koskee myös taajamissa sijaitsevia vapaa-ajan asuntoja.

Yksikkö, johon erilliskeräyksen velvoitteet kohdistuvat, on kiinteistö. Jäteasetuksen 17 §:n perusteluissa on tarkennettu, miten käsitettä kiinteistö tulee tulkita erilliskeräyksen järjestämiseen liittyvissä velvoitteissa: ”Säännöksen soveltamisen yhteydessä kiinteistön käsitettä tulee tulkita jätteen keräyksen järjestämisen näkökulmasta. Tällöin kiinteistöllä sijaitsevaksi katsottavien huoneistojen lukumäärä ei ole jokaisessa tilanteessa yhteneväinen esimerkiksi kiinteistörekisteriin merkittyjen kiinteistöyksikköä koskevien tietojen kanssa, vaan merkitystä annetaan myös kiinteistön ja sillä sijaitsevien rakennusten omistus- ja hallintasuhteille sekä jätetipistettä käytännössä käyttävien asuin- huoneistojen lukumäärälle. Olennaista on, että kiinteistö muodostaa jätehuollon järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Käytännössä samalla tontilla voi esimerkiksi olla viisi erillispientaloa tai paritaloa, mutta ilman asunto-

osakeyhtiömuotoa. Jos kullakin talolla on oma jätepisteensä, rinnastuu tilanne omalla tontilla sijaitseviin yksittäisiin omakotitaloihin tai paritaloihin, eivätkä asetuksessa vähintään viidelle asuinhuoneistolle säädetyt erilliskeräysvelvoitteet koske tontilla sijaitsevia taloja. Toisaalta erilliskeräysvelvoite koskee niitä asunto-osakeyhtiöitä, joissa samaa jätepistettä käyttää vähintään viisi asuinhuoneistoa, riippumatta siitä, muodostuuko asunto-osakeyhtiö erillispientaloista tai esimerkiksi rivitaloista. Erilliskeräysvelvoitteet eivät koske sellaisia asunto-osakeyhtiön erillispientaloja, joilla on omat jäteastiansa ja omat jättesopimuksensa. Säännöksen mukaisen huoneistorajan laskennassa ei ole merkitystä sillä, kuinka monen tontin alueelle asunto-osakeyhtiöön kuuluvat rakennukset sijoittuvat.”

Erilliskeräystä koskeva alue on rajattu kartalla ja se on luettavissa kunnan jätelaitoksen verkkosivuilla. Kunnan jätelaitos järjestää pakkausjätteen kiinteistöittaisen keräyksen Rovaniemellä ja Ranualla taajamissa sijaitseville vähintään viiden huoneiston kiinteistöille sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöille.

Jätelain perusteluiden mukaan erilliskeräysvelvollisuudesta voidaan poiketa yksittäisten kiinteistöjen kohdalla silloin, jos vaadittavien jäteastioiden sijoittaminen kiinteistölle ei ole mahdollista esimerkiksi paloturvallisuus- ja kaavamääräykset huomioiden. Asetuksen mukaisesta erilliskeräysvelvoitteesta on mahdollisuus poiketa, jos jätelain 15 § 2 momentissa mainittu poikkeusperuste täyttyy. Jos poikkeamispäätöksellä supistetaan jäteasetuksen erilliskeräysvelvoitetta, on poikkeamisperusteen olemassaoloa arvioitava viimeistään viiden vuoden kuluttua uudelleen.

Pellon kunnan alueella voimassa oleva kiinteistön haltijan kilpailuttama jätteenkuljetusjärjestelmä ja kiinteistöjen vähäinen määrä aiheuttavat sen, että bio- ja pakkausjätteiden kiinteistöittaisen keräyksen järjestäminen kunnan järjestämänä jätteenkeräyksenä ei ole kustannustehokasta. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksena alkavaa bio- ja pakkausjätteen kiinteistöittäistä erilliskeräystä voidaan siirtää jätehuoltomääräyksillä enintään viisi vuotta kerrallaan.

Kunnan jätelaitos voi tarjota vapaaehtoista erilliskeräyspalvelua koko toimialueella, jolloin erilliskeräykseen liittyvät palvelut ja viestintä ovat yhteneväisiä kaikille kiinteistön haltijoille toimialueella. Tämä on todettava jätehuoltomääräyksissä. Vapaaehtoista keräystä voidaan suositella järjestettävän vähintään niillä jäteasetuksen ja jätehuoltomääräysten velvoittavaan keräykseen kuuluvilla taajama-alueilla, joilla kunta muutoinkin kerää jätteet velvoiterajan ylittäviltä kiinteistöiltä pakollisena keräyksenä. Tämä vapaaehtoisen kunnan järjestämän kiinteistöittaisen erilliskeräyksen alue tulee määritellä kartta-aineistolla, joka voidaan asettaa kunnan jätelaitoksen verkkosivuille kuntalaisten nähtäville.

15 § Muilla kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvilla kiinteistöillä syntyvien kierrätettävien jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvoitteet

Jäteasetuksessa annetaan erilliskeräysvelvoitteet myös muiden kuin asumisessa syntyvien jätteiden kiinteistöittäiselle keräykselle. Määräykset koskevat kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin jätelain 32 §:n perusteella kuuluvia kiinteistöjä, kuten kuntien virastoja, kouluja ja päiväkoteja. Erilliskeräysvelvoitteet on asetettu edellä mainituille kiinteistöille siten, että erilliskeräys on järjestettävä aina, kun kiinteistöllä syntyy kyseistä jätelajia yli säännöksessä mainitun kilorajan viikossa. Erilleen kerättävät jätelajit ovat samat kuin 14 §:ssä eritelty jätteet.

4. LUKU Omatoiminen käsittely ja hyödyntäminen

16 § Kompostointi

Jäteasetuksessa määrätään jätteen pienimuotoisesta käsittelystä jätelain 41 a §:ää tarkentaen. Asetuksen § 12 koskee käytännössä bio- ja puutarhajätteen, kuivakäymäläjätteen tai pienen saostussäiliölietemäärän kompostointia tai lietteen kalkkistabilointia. Asetuksessa määritellään ominaisuudet, jotka käsittelylaitteiston on täytettävä ja vaatimukset, jotka käsittelyssä on huomioitava:

1. käsittelylaitteisto sijoitetaan ja rakennetaan, ja sen käyttö ja kunnossapito hoidetaan niin, ettei siitä aiheudu roskaantumista eikä haittaa terveydelle tai ympäristölle;
2. käsittelylaitteiston kapasiteetti suunnitellaan ja mitoitetetaan siten, että se riittää kiinteistöllä syntyvän jätteen käsittelyyn käsittelyprosessin vaatima aika huomioon ottaen;
3. käsittelylaitteistoon ei sijoiteta jätteitä, joita käsittelyprosessissa ei ole suunniteltu käsiteltäväksi tai jotka haittaavat syntyvän lopputuotteen käyttöä;
4. jätettä käsitellään vain sitä varten suunnitellussa suljetussa laitteistossa, johon haittaeläinten pääsy on estetty, josta ei pääse valumavesiä maaperään ja joka on talvella käytettäessä tarvittaessa lämpöeristetty;
5. kuivakäymäläjäte, saostus- ja umpisäiliöliete tai siihen rinnastettava muu ulosteperäinen jäte käsitellään hygieeniseltä laadultaan haitattomaksi kalkkistabiloimalla, kompostoimalla tai muulla vastaavalla menetelmällä; jätettä kompostoitaessa käsittelyajan on oltava vähintään yksi vuosi viimeisen ulosteperäisen jätteen lisäyksen jälkeen ennen kuin kompostia voidaan käyttää kiinteistöllä maanparannusaineena;
6. käsittelyssä syntyvä lopputuote hyödynnetään terveyttä ja ympäristöä vaarantamatta.

Biojätteen erilliskeräysvelvoitteen vaihtoehtona on sen kompostointi kiinteistöllä (jäteasetus 17 §). Myös sekajätteen jäteastian tyhjennysväli voi olla pidempi, jos biojäte kompostoidaan. Omatoiminen biojätteen kompostointi on onnistuessaan tehokasta kierrätystä ja sen osuus on tarkoitus saada näkymään myös valtakunnallisessa kierrätysasteessa ilmoitusmenettelyllä: jäteasetuksen 43 §:n mukaan jätteen haltijan on annettava biojätteen omatoimisesta käsittelystä tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle, joka merkitsee ne ylläpitämäänsä rekisteriin jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä. Ilmoitus on asetuksen mukaan annettava vähintään kahden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta ja samoin toiminnan lopettamisesta on ilmoitettava vähintään kahden kuukauden kuluessa. Tietoja on päivitettävä jätehuoltoviranomaiselle vähintään viiden vuoden välein. Ilmoitettavat tiedot on määritelty jäteasetuksessa.

Kompostiin ei saa laittaa lisääntymiskykyisiä haitallisia vieraslajikasveja tai niiden osia, esimerkiksi siemeniä, juuria tai maavarsia. Kiellolla on tarkoitus ehkäistä vieraslajien leviämistä kompostimullan kautta. Vieraslajien torjunnasta on säädetty laissa vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015), jossa on määrätty mm. vieraslajien ympäristöön päästämisen kiellosta ja kiinteistönhaltijoiden ja muiden toimijoiden huolehtimisvelvollisuuksista. Lista vieraslajeista on löydettävistä kansallisesta vieraslajiluettelosta (vieraslajit.fi). Vieraslajien oikeasta jätteenkäsittelystä saa tietoa kunnan jätelaitokselta.

Erityisesti ulosteperäistä jätettä kompostoitaessa tulee varmistua, että jäte on täysin kompostoitunut ennen sen poistamista kompostorista. Esimerkiksi kuivakäymäläjäte voi vaatia jälkikompostoinnin kompostorin ulkopuolella.

17 § Jätteen hävittäminen polttamalla

Jätteiden polttaminen tulee lähtökohtaisesti kieltää jätehuoltomääräyksissä. Haja-asutusalueella voidaan sallia risujen, oksien, käsittelemättömän puujätteen ja vastaavien polttaminen avo- polttona, jos se ei aiheuta haittaa tai vaaraa ympäristölle tai terveydelle, ja poltettavien jätteiden määrä on vähäinen. Käsitellyn puujätteen polttamista ei voida sallia.

Kiinteistön lämmitysjärjestelmässä poltettavaksi voidaan sallia käsittelemätön puujäte, risut ja oksat sekä pienet määrät paperia, pahvia ja kartonkia. Paperia, pahvia ja kartonkia pitäisi käyttää vain sytykkeenä. Muiden jätteiden, kuten muovin, polttamista ei voida sallia kiinteistöjen tulipesissä, sillä niissä ei ole palamiselle optimaaliset olosuhteet.

Rakennusten hävittäminen polttamalla on poikkeuksellista, ja se soveltuu lähinnä vain niihin hallittuihin tapauksiin, joissa pelastustoimi voi käyttää rakennusta harjoituskohteena. Juridisesti rakennusten hävittäminen polttamalla kuuluu kahden eri viranomaisen itsenäiseen toimivaltaan. Purkuluvan saadakseen rakennuksen omistajan tulee olla yhteydessä rakennusvalvontaviran- omaiseen, joka tarkastelee maankäyttö- ja rakennuslain nojalla, onko rakennuksen purkaminen ylipäättään mahdollista.

18 § Jätteen hautaaminen tai upottaminen

Jätteen hautaaminen on jätelain perusteella lähtökohtaisesti kielletty, ja ainoastaan tietyt poikkeukset tästä periaatteesta ovat mahdollisia. Samoin vesistöön upottaminen sekä jäälle vieminen ovat jätelain ja ympäristönsuojelulain perusteella kiellettyjä. Joissakin jätteen hautaamista koskeissa määräyksissä on kerrottu tarkkoja ohjeita esimerkiksi lemmikkieläinten hautaamiseen liittyen. Ne eivät kuitenkaan ole varsinaisia jätehuoltomääräyksiin liittyviä määräyksiä, koska niiden tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ja terveyden vaarantumisen estäminen. Siten ne tulisi sisällyttää ympäristönsuojelumääräyksiin.

Mikäli tarkempia ohjeita lemmikkieläinten hautaamiseen halutaan tuoda jätehuoltomääräyksissä esille, voi ne esittää esimerkiksi yleisessä osassa. Siinä voidaan esimerkiksi viitata Ruokaviraston ohjeisiin kuolleiden lemmikki-, tuotanto- ja muiden eläinten käsittelystä.

19 § Jätteen hyödyntäminen omassa maanrakentamisessa

Jätteen hyödyntäminen omassa maanrakentamisessa on lähtökohtaisesti kielletty. Kiinteistöllä syntyneen pilaantumattoman tiili- ja betonimurskeen pienimuotoinen hyödyntäminen maanrakentamisessa kuuluu jätelain 41 §:n mukaiseen pienimuotoiseen omatoimiseen käsittelyyn. Valvontaviranomaisen tarkastusmahdollisuus kohteessa edistää työkohteen parempaa suunnitelmallisuutta ja osaltaan myös ehkäisee luonto- ja asuinympäristöön aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Pienimuotoisissa jätteiden hyödyntämisissä maanrakentamisessa tulee noudattaa Valtioneuvoston asetuksessa 843/2017 esitettyjä soveltamisalasäännöksiä.

Ylijäämämaata ei luokitella jätteeksi, jos se on puhdasta ja sen hyödyntäminen tosiasiallista. Tosiasiallisella hyödyntämisellä tarkoitetaan sitä, että syntyvän ylijäämämaan hyödyntämisen tulee olla suunnitelmallista ja varmaa, eli hyödyntämistapa ja -paikka on esitetty esimerkiksi rakennusluvassa tai tiesuunnitelmassa. Tällaisen ylijäämämaan hyödyntämistä ei siten voida säädellä jätehuoltomääräyksissä.

5. LUKU Jäteastiat

20 § Jäteastiatyypit

Kiinteistöllä on oltava tarvittava määrä jäteastioita syntyvään jätemäärään, erilliskeräysvelvoitteisiin ja tyhjennysväliin nähden. Määräys voidaan antaa suoraan jäteastioiden riittävästä määrästä tai vaihtoehtoisesti velvoittaa kiinteistö järjestämään vastaanottopaikka, johon tarvittava määrä jäteastioita voidaan sijoittaa.

Jätelaissa kiinteistön haltija veloitetaan nimenomaan järjestämään vastaanottopaikka jätteille (40 §). Jäteasetuksen 10 §:ssä jätteen keräykseen liittyen todetaan, että kiinteistön haltijan, kunnan, jätteen haltijan, tuottajan, jakelijan ja muun toimijan on huolehdittava siitä, että vastaanottopaikassa on riittävä määrä kannellisia säiliöitä, maahan upotettavia syväkeräyssäiliöitä, jätelavoja tai muita jäteastioita, jotka soveltuvat kerättäville jätelajeille.

On tärkeää, että jäteastiat on mitoitettu oikein tyhjennysväliin nähden, sillä ne on aina pystyttävä sulkemaan. Toisaalta tarpeeseen nähden liian suuria jäteastioita käyttämällä ei voi perustella pidempää tyhjennysväliä.

Jäteastiatyyppien sanallisten määritelmien lisäksi voi olla tarpeen velvoittaa käyttämään seuraavien standardien mukaisia jäteastioita:

- SFS-EN 840-1:2020 Liikuteltavat jäte- ja kierrätysastiat. Osa 1: 2-pyöräiset, tilavuudeltaan max. 400 l. Kampatartuntalaitteella.
- SFS-EN 840-2:2020 Liikuteltavat jäte- ja kierrätysastiat. Osa 2: 4-pyöräiset, tilavuudeltaan max. 1300 l. Tasakannelliset, kippitapilla ja/tai kampatartuntalaitteella.
- SFS-EN 840-3:2020 Liikuteltavat jäte- ja kierrätysastiat. Osa 3: 4-pyöräiset, tilavuudeltaan max. 1300 l. Kupukannelliset, kippitapilla ja/tai kampatartuntalaitteella.
- SFS-EN 840-4:2020 Liikuteltavat jäte- ja kierrätysastiat. Osa 4: 4-pyöräiset, tilavuudeltaan max. 1700 l. Tasakannelliset, leveällä kippitapilla tai BG- ja/tai kampatartuntalaitteella.

Kyseiset standardit on vahvistettu 17.04.2020. Velvoittaminen standardin mukaisiin jäteastioihin on perusteltua, sillä markkinoilla on myös muita kuin standardin mukaisia sanallisen määritelmän täyttäviä jäteastioita, jotka voivat esimerkiksi rikkoutua helpommin vaikkapa kippaustilanteessa.

21 § Jäteastioiden merkitseminen

Jäteasetus velvoittaa merkitsemään jäteastian kanteen tai etuseinään erottuvan merkinnän astiaan kerättävästä jätelajista sekä keräyksestä vastaavan tahon yhteystiedot. Tilanteissa, joissa jäteastia ei ole kiinteistön välittömässä läheisyydessä, jätteen haltija veloitetaan merkitsemään jäteastiaan haltijan tiedot. Tällöin mahdollisiin ongelmiin voidaan puuttua tehokkaasti.

22 § Jäteastioiden täyttäminen

Jäteastioiden täyttämisen osalta jätehuoltomääräyksissä määrätään, mitä jäteastioihin voidaan laittaa ja miten jätteet tulee esimerkiksi pakata. Käsien siirrettäville jäteastioille on asetettu maksimipainot. Paino antaa vähintään viitettä siitä, millaisia määriä jätettä jäteastiaan voi laittaa. Etuna on se, että jätteen haltija ei voi sijoittaa jäteastiaan tätä painavampia jäte-eriä. Biojäte on painavaa, ja jotta kuljettajien työturvallisuus ei vaarannu, saa biojätettä kerätä korkeintaan 240 litran jäteastiassa.

Jätettä ei lähtökohtaisesti saa jättää keräyspaikkaan jäteastian ulkopuolelle. Jos jätettä sallitaan poikkeustilanteissa sijoittaa jäteastian ulkopuolelle, sijoittaminen on rajattava sellaiseksi, että siitä ei aiheudu haittaa tai vaaraa vastaanottopaikalla tai jätteenkuljetukselle. Jätteen sijoittaminen jäteastian ulkopuolelle ei saa myöskään aiheuttaa työturvallisuusriskiä, joten ylimääräiselle jätteelle on annettava esimerkiksi painorajoitus. Mahdollisuus sijoittaa jätettä astian ulkopuolelle ei koske yhteiskeräyspistejärjestelmän jäteastioita ja niitä käyttäviä kiinteistöjä.

23 § Jäteastioiden tyhjennysvälit

Tässä pykälässä annetut tyhjennysvälit koskevat kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen piiriin kuuluvia asuinkiinteistöjä sekä muita kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvia kiinteistöjä.

Jäteasetuksen 10 §:n mukaan jäteastia on tyhjennettävä niin usein, että jäteastia voidaan aina sulkea, jäte mahtuu astiaan eikä jätteestä aiheudu ympäristön likaantumista tai roskaantumista taikka hajua tai muuta hygieenistä haittaa.

Tyhjennysvälien tulisi tukea tyhjentäjän työturvallisuutta ja tyhjennyksen teknistä suorittamista sekä jätteen laadun säilymistä kierrätyskelpoisena käsittelyyn saakka. Samalla olisi huomioitava kuljetusten logistiikka, kuljetusten vaikutukset ympäristöön sekä tyhjennyskustannukset, joita asukkaat maksavat. Tarkoituksenmukaisesti määritellyt jäteastioiden tyhjennysvälit parantavat asukkaiden lajitteluhalukkuutta sekä kokemusta jätehuollon toimivuudesta.

Sekajätteen jäteastian tyhjennysväliä voidaan pidentää lajittelemalla biojäte sekajätteestä. Sekajätteen astia voidaan myös vaihtaa tilavuudeltaan pienempään, jolloin tyhjennykset ovat usein edullisemmat. Koska sekajäte sisältää usein likaantuneita materiaaleja ja hygieniajätteitä, tyhjennysväliä ei kannata jättää lähtökohtaisesti erityisen pitkäksi.

Biojätteelle on määrätty erilliset tyhjennysvälit vuodenajan mukaan. Tiheähköt tyhjennysvälit ovat perusteltuja, sillä biojäte voi aiheuttaa hygieenistä haittaa ja hajua. Lisäksi liian pitkään keräysvälineessä oleva hajoava jäte voi houkutella haittaeläimiä. Muille erilliskerättäville jätteille, eli kartonki- ja muovipakkauksille, pienmetallille ja lasipakkauksille, riittää harvempi tyhjennysväli, koska hyötyjätteet ovat lajitteluohjeistuksen mukaisesti tyypillisesti kuivia ja puhtaita, jolloin niiden säilyttäminen jäteastiassa pidempiäkin aikoja ei aiheuta merkittävää ympäristö- tai terveyshaittaa.

Edellä mainittujen seikkojen turvaamiseksi, jätteen kierrätettävyyden säilyttämiseksi ja kiinteistön haltijoiden tasapuolisen kohtelun mahdollistamiseksi jätehuoltomääräyksissä määritellään vähimmäisvaatimukset jäteastioiden tyhjennyksille.

24 § Jäteastioiden kunnossapito ja pesu

Jäteasetuksen 10 § velvoittaa pitämään jäteastian kunnossa ja puhdistamaan sen riittävän usein, jotta keräyksestä ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Jäteastian haltija veloitetaan huolehtimaan jäteastioiden asianmukaisesta kunnosta. Joissain tilanteissa pesu useammin kuin kerran vuodessa voi olla tarpeellista. Keräysvälineen kunnossapito ja pesu liittyy myös työturvallisuuteen.

6. LUKU Jätteen keräyspaikat

25 § Jäteastioden sijoittamista koskevat määräykset

Jäteasetuksen 10 §:n mukaan keräyspaikkaan on oltava esteetön pääsy, ja jäte on voitava kuormata turvallisesti. Koska jäteastioden sijoittamiseen liittyvät asiat vaikuttavat merkittävästi työturvallisuuteen, on niihin kiinnitettävä huomiota. Esimerkiksi jäteastioden liikuttaminen sekä kuormaaminen pitää pystyä tekemään turvallisesti, kuten myös liikkuminen alueella.

26 § Jäteastian sijoituspaikan tai jäteastian lukitseminen

Määräyksellä helpotetaan tyhjennysten suorittamista sekä lukuisiin avaimiin liittyviä käytännön ja hallinnon ongelmia.

27 § Alueelliset jätteiden keräyspaikat

Roskaantumisen ehkäisemiseksi ja jätteen laadun säilymiseksi on määrättävä, että keräyspaikalle saa toimittaa ainoastaan sellaisia jätteitä, joita varten siellä on jäteastia. Lisäksi tulee määrätä, että jätteitä ei saa jättää jäteastioden ulkopuolelle, sillä valvomattomilla keräyspaikoilla jäteastioden ulkopuolelle jätetyt jätteet aiheuttavat helposti roskaantumista. Kielto on perusteltu, vaikka kiinteistökohtaisessa keräyksessä jätteen sijoittaminen astian ulkopuolelle sallittaisiin (24§), sillä roskaantumisen riski ei ole kiinteistön omassa keräyspaikassa niin suuri kuin alueellisilla keräyspaikoilla.

Alueellisen jätteiden keräyspaikan perustamiseen on oltava maanomistajan lupa. Lisäksi jos kyseessä on rakennelma, vaaditaan rakennusvalvonnan lupa asiaan. Vastuu alueellisen keräyspaikan ylläpidosta on luonnollista määrätä sen järjestäjälle. Ensisijaisesti ylläpitovelvollisuudesta pitäisi sopia erikseen keräyspaikan perustamiseen ja jäteastioden sijoittamiseen liittyvissä sopimuksissa.

7. LUKU Jätteenkuljetus

28 § Jätteen kuormaaminen

Jäteasetuksen 10 §:n mukaan kuormaaminen tulee ajoittaa siten, että läheisyydessä asuville ja oleskeleville ei aiheudu melu- tai muuta häiriötä.

Jätteiden kuormaamisesta ei saa aiheutua roskaantumista. Koska roskaantuminen johtuu jätteiden leviämisestä ympäristöön, voidaan jätteenkuljettaja velvoittaa huolehtimaan siitä, että jätettä ei pääse leviämään ympäristöön.

29 § Kuljettaminen

Kuljettamista koskevat määräykset koskevat pääosin jätteenkuljettajia. Kuljettamisen osalta tavoitteena on varmistaa, että se ei aiheuta ympäristön roskaantumista tai haittaa ympäristölle tai terveydelle.

Jäteasetuksen 11 § velvoittaa kuljettamaan jätteet tiiviissä pakkauksessa, umpinaisessa kuljetusvälineessä tai muuten peitettynä.

Jätelain 15 §:n mukaan erilliskerätyt tai erilaatuiset jätteet voidaan kuljettaa samassa säiliössä vain silloin, kun se ei aiheuta haittaa niiden kierrättämiselle tai hyödyntämiselle, ja tuottaja- vastuunalaisten jätteiden osalta asiasta on sovittu tuottajien kanssa. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi keräyslasia ja keräysmetallia

kuljetettaessa. Saman kuljetuskaluston käyttö vuoron perään eri jätelajien kuljetuksissa ei myöskään saa heikentää kerätyn jätelajien kierrätys- ja hyödyntämiskelpoisuutta. Erilliskerätty jättemateriaali ei siis saa esimerkiksi likaantua kuljetuskalustosta niin, että kierrätettävyyden heikentyy.

Jätelain 121 § määrää siirtoasiakirjan laatimisvelvoitteesta tietyille jätelajeille. Jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP- jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan asianmukaiselle vastaanottajalle. Jätelaissa ja asetuksessa on tarkat määräykset ja sisältövaatimukset siirtoasiakirjaan liittyen.

30 § Kunnan jätehuoltoviranomaiselle ilmoitettavat tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta

Jätelain 39 §:ssä määrätään jätteenkuljettajan velvollisuudesta ilmoittaa vuosittain tiedot tehdyistä jätteenkuljetuksista sähköisesti muokattavissa olevassa muodossa. Velvollisuutta täsmennetään jäteasetuksen 42 §:ssä, jossa kuljettajia määrätään toimittamaan jätehuoltoviranomaiselle neljännesvuosittain seuraavat tiedot kustakin kiinteistöstä, jolta on noudettu jätettä:

- 1) kiinteistön haltijan nimi ja yhteystiedot sekä kiinteistön osoite ja pysyvä rakennustunnus kiinteistön vakituisen ja vapaa-ajan asumisen rakennuksista tai jos pysyvää rakennustunnusta ei ole, ilmoitetaan kiinteistötunnus;
- 2) kuljetukseen kuuluvien jätteiden koko ja määrä jätelajeittain;
- 3) jätteiden tyhjennyspäivämäärät taikka tyhjennyskertojen lukumäärä ja tyhjennysväli jätelajeittain;
- 4) tiedot mahdollisista jätetietyhjennysten keskeytyksistä kiinteistöittäin;

Yhteisistä jätteistä eli niin sanotuista kimppa-astioista tulee toimittaa kaikkien astiaa käyttävien kiinteistöjen vastaavat tiedot. Yhteiskeräyspisteitä käyttävistä kiinteistöistä tulee ilmoittaa kaikkien yhteiskeräyspistettä käyttävien kiinteistöjen vastaavat tiedot.

31 § Jätteen vastaanotto- ja käsittelypaikat

Määräyksessä tuodaan esille yleiset vastaanotto- ja käsittelypaikkojen käyttämistä koskevat velvoitteet ja käytännöt. Määräys koskee jätteenkuljettajia.

Kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat ja kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen luovutetut jätteet on kuljetettava kunnan jätelaitoksen osoittamaan paikkaan. Jätteitä ei saa kuljettaa muihin vastaanottopaikkoihin. Tuottajavastuunalaiset pakkausjätteet veloitetaan jätelain mukaisesti kuljettamaan kunnan tai kunnan jätelaitoksen osoittamaan ja tuottajien järjestämään vastaanottopaikkaan. Mikäli kunnan jätelaitoksen on tarve välivarastoida tuottajavastuunalaisia jätteitä, on välivarastoinnista sovittava tuottajien kanssa aina etukäteen. Näin varmistetaan jätelajin kierrätyskelpoisuuden säilyminen.

Jätteiden alkuperän ja hyödyntämiskelpoisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että kunnan jätehuoltovastuun piiriin kuuluvat jätteet kuljetetaan suoraan jätehuoltomääräysten mukaiseen vastaanottopaikkaan. Kuljettaja ei tämän vuoksi voi välivarastoida kuljettamaansa kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaa jätettä, ellei tästä ole erikseen sovittu kunnan jätelaitoksen kanssa, ja ellei kunnan jätelaitos ole katsonut välivarastointia tarpeelliseksi.

8. LUKU Asumisessa syntyvät jätevesilietteet ja muut kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvat jätevesilietteet

32 § Saostus- ja umpisäiliöiden tyhjennys ja lietteiden toimittaminen käsiteltäväksi

Jotta kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät voisivat säilyttää puhdistustehonsa, on niitä huollettava, ja saostussäiliöihin kertyvä liete on poistettava säännöllisesti. Koska saostussäiliöiden vähimmäistyhjennysväleistä ei ole määrätty voimassa olevassa lainsäädännössä, on niiden tyhjennysvälien määrittely jätehuoltomääräyksissä olennaista jätevesijärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi.

Tyhjennysväleissä huomioidaan kiinteistössä syntyvien jätevesien laatu. Pelkille harmaille vesille tarkoitettujen saostussäiliöiden tyhjennysväli on pidempi kuin mustia vesiä sisältävien säiliöiden, joihin johdetaan myös vessavesiä.

Saostussäiliöiden on oltava kunnoltaan sellaisia, että ne soveltuvat tarkoitukseensa, eikä niihin johdettu jätevesi tai liete aiheuta riskiä ympäristölle, terveydelle tai viihtyvyydelle. Säiliöiden kunto on tarkistettava säännöllisesti, ja parhaiten se onnistuu tyhjennyksen yhteydessä. Tarkistus voi olla esimerkiksi silmämääräinen havainnointi.

Umpisäiliöiden tarkoitus on pitää jätevedet sisällään, joten taloudellisinta on suorittaa tyhjennys, kun säiliö on täytynyt, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Umpisäiliöiden on oltava täysin ehjiä ja tiiviitä, ja niiden kunnon tarkastaminen on myös helpointa tehdä tyhjennettäessä. Umpisäiliön kunnon varmistamiseksi ja kiinteistön jätevesien asianmukaisen käsittelyn turvaamiseksi myös umpisäiliöille on määrätty vähimmäistyhjennysväli. On huomioitava, että vähimmäistyhjennysvälejä ja säiliöiden kunnon tarkastuksia on noudatettava, vaikka lietteen käsittely tapahtuisi kiinteistöllä omatoimisesti.

Määräyksillä on lisäksi tarkoitus varmistaa lietteen päätyminen alueella osoitettuun vastaanottoon tai käsittelyyn siten, ettei siitä aiheudu ympäristölle tai terveydelle haittaa tai vaaraa. Huoltokäyntiin liittyvän lietetyhjennyksen asianmukaisuuden varmistamiseksi ja kuljetusten seuraamiseksi huoltoihin liittyvistä tyhjennyksistä on ilmoitettava jätehuoltoviranomaiselle. Kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa kiinteistön haltijan on varmistuttava tilaamansa kuljettajan ammattimaisuudesta.

33 § Saostus- ja umpisäiliöiden kunnossapito ja kulku säiliön luokse

Saostus- ja umpisäiliöiden ehjyyden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä tyhjennysten mahdollistamiseksi jätehuoltomääräyksissä annetaan määräyksiä koskien lietesäiliöiden kunnossapitoa ja saavutettavuutta tyhjennettäessä. Määräyksissä luetellaan edellytykset, joita lietesäiliöiden tyhjentäminen vaatii, kuten esimerkiksi mille etäisyydelle tyhjennyskalustolla on päästävä, jotta tyhjennys onnistuu, korkeuserot sekä kulkutien ja kansien kunto. Tämä määräys kohdistuu pääosin kiinteistön omistajaan ja haltijaan. Tyhjennysedellytyksistä kiinteistöllä vastaa viime kädessä kiinteistön omistaja, sillä edellytysten täyttäminen voi vaatia esimerkiksi puiden kaatoja tai muita isohkoja muutostöitä kiinteistöllä. Tyhjennystä koskevien mahdollisten ohjeiden antamisesta voi vastata parhaiten kiinteistöllä asuva tai sitä käyttävä henkilö. Määräys koskee tyhjentäjää lietesäiliön kannen huolellisen sulkemisen osalta tyhjennyksen jälkeen. Saaressa tai muutoin vailla tieyhteyttä olevien kiinteistöjen lietetyhjennykset ovat usein haasteellisia järjestää. Näille kiinteistöille voidaan antaa lietetyhjennyksiä koskevia teknisiä määräyksiä.

34 § Lietteiden omatoiminen käsittely

Jätehuollon järjestämisen seurannan kannalta on tärkeää, että tieto omatoimisesta lietteiden käsittelystä tulee ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tiedot omatoimisesta käsittelystä tarvitaan, jotta ympäristönsuojeluviranomainen voi seurata ja valvontaviranomainen valvoa asianmukaista jätehuollon toteutumista. Velvoite antaa tiedot omatoimisesta käsittelystä koskee kaikkia pykälässä mainittuja käsittelyvaihtoehtoja.

Maatilojen omatoiminen asumisessa syntyvien lietteiden käsittely ja peltokäyttö sallitaan jätehuoltomääräyksissä. Lietteiden omatoiminen käsittely sekä naapurikiinteistöjen yhteinen pienimuotoinen lietteenkäsittely mahdollistetaan nykyään myös jätelaissa (41 a §). Käsittelyn vaatimuksista säädetään jäteasetuksessa. Asetuksen 12 §:n mukaan omatoimisesti käsiteltävä saostus- ja umpisäiliöliete sekä niihin rinnastettava muu ulosteperäinen jäte on käsiteltävä hygieeniseltä laadultaan haitattomaksi kalkkistabiloimalla, kompostoimalla tai muulla vastaavalla menetelmällä. Käsittelyssä syntyvä lopputuote on hyödynnettävä terveyttä ja ympäristöä vaarantamatta. Maatalouskäytössä käsittelymenetelmänä kyseeseen tulee useimmiten kalkkistabilointi joko saostussäiliöissä ennen tyhjennystä tai tyhjennyksen jälkeen lietevaunussa. Ohjeet kalkkistabiloinnin suorittamiseen on saatavilla Ruokavirastolta, ruokavirasto.fi.

Asiallinen lietteenkäsittely ja hyödyntäminen maataloudessa edellyttää, että käsittelijällä on käytössään, joko omana tai esimerkiksi vuokrattuna, lietteen käsittelyyn soveltuvat laitteistot, ja että olosuhteet käsittelyyn ovat sopivat. Ilmoitusmenettelyssä on varmistettava, että kalkkistabiloitu liete voidaan käyttää lannoitustarkoituksessa, eli kiinteistöllä on oltava hallinnassaan viljelykäyttöön tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen soveltuvaa peltoalaa. Jätehuoltomääräyksissä voidaan sallia esimerkiksi vain aktiiviviljelijöille lietteen omatoiminen käsittely ilmoitusmenettelyllä.

9. LUKU Roskaantumisen ehkäiseminen

35 § Yleisötilaisuuksien jätehuolto

Ulkona järjestettäviä yleisötilaisuuksia koskevat jätehuoltomääräykset perustuvat sekä roskaantumisen ehkäisemiseen että jätelain velvoitteeseen asianmukaisesta jätehuollosta. Yleisötilaisuuden järjestäjä on jätelain 74 §:n mukaan vastuussa yleisötilaisuuden seurauksena roskaantuneen alueen siivoamisesta, jos roskaaja itse ei huolehdi siivoamisesta.

Määräyksissä veloitetaan yleisötilaisuuden järjestäjä huolehtimaan tilaisuuden jätehuollosta kokonaisuudessaan, ei pelkästään siivoamisesta. Velvoite jätehuollosta huolehtimiseen on

merkittävä toimenpide roskaantumisen ehkäisemiseksi, sillä sen perusteella tilaisuuden järjestäjän on hankittava alueelle tarpeeksi jäteastioita ja huolehdittava niiden tyhjentämisestä tarpeen mukaan. Myös lajittelu ja erilliskerääminen määrätään tilaisuuden järjestäjän vastuulle.

Varsinkin suuremmissa yleisötilaisuuksissa lajittelu- ja erilliskeräysvelvoitteiden antaminen on tarpeen asianmukaisen ja turvallisen jätehuollon järjestämisen kannalta. Lajitteluvetoitteiden antaminen perustuu jätelain 13 ja 15 §:iin, joten ne voidaan antaa myös sellaiselle yleisötilaisuuden järjestäjälle, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa järjestämällä yleisötilaisuuden.

Valvonnan kannalta on tärkeää, että suurista tapahtumista ilmoitetaan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Suurten yleisötilaisuuksien järjestäjältä vaaditaan jätehuoltosuunnitelman esittämistä etukäteen ympäristönsuojeluviranomaiselle, jotta voidaan arvioida jätehuoltotoimien riittävyttä.

36 § Roskaantumisen ehkäiseminen yleisillä alueilla

Määräyksessä on korostettu jätelaissa annettua roskaamiskieltoa kieltämällä roskaaminen ja jätteiden sijoittaminen jäteastian ulkopuolelle yleisillä alueilla sekä korostamalla jäteastian ylläpitäjän velvollisuutta huolehtia jäteastian riittävästä tyhjennysvälistä ja alueen siisteydestä.

10. LUKU Vaaralliset jätteet ja erityisjätteet

37 § Vaarallisten jätteiden jätehuolto

Jätehuoltomääräysten vaarallisia jätteitä koskevat määräykset velvoittavat myös elinkeinotoiminnan harjoittajia. Vaarallista jätettä koskevilla määräyksillä määrätään turvallisen jätehuollon käytännön järjestelyistä.

Vaarallisen jätteen varastoinnista väliaikaisessa paikassa voi aiheutua haittaa tai vaaraa ympäristölle ja terveydelle. Määräys enimmillään vuoden säilytysajasta koskee kaikkia kiinteistöjä, myös esimerkiksi päivittäistavarakaupoissa sijaitsevia kerätyn sähkö- ja elektroniikkaromun säilytykseen tarkoitettuja jäteastioita tai kontteja, ja varmistaa osaltaan jätteen asianmukaista käsittelyä.

Kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvien vaarallisten jätteiden jätehuolto sekä maa- ja metsätaloudessa syntyvien vaarallisten jätteiden jätehuolto, mikäli vaarallisen jätteen määrä ei ole kohtuuton. Siten näissä toiminnoissa syntyvät vaaralliset jätteet määrätään toimitettavaksi kunnan tai kunnallisen jätelaitoksen osoittamaan vastaanottopaikkaan.

Tuottajavastuunalaiset sähkö- ja elektroniikkaromu sekä paristot ja akut määrätään toimitettavaksi tuottajan järjestämään vastaanottopaikkaan. Lääkejätteet puolestaan tulee toimittaa apteekkiin, joka on tehnyt niiden vastaanottamisesta sopimuksen kunnan tai kunnallisen jätelaitoksen kanssa. Vaihtoehtoisesti lääkejätteet veloitetaan toimittamaan kunnan tai kunnallisen jätelaitoksen osoittamaan paikkaan.

Muissa toiminnoissa, kuten sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä kouluissa, syntyvät vaaralliset jätteet toimitetaan vastaanottajalle, jolla on lupa niiden vastaanottamiseen.

Sama määräys koskee elinkeinotoiminnan harjoittajaa. Mikäli kyseessä on merkittävä erä vaarallista jätettä, tulee sen toimittamisesta sopia vastaanottajan kanssa. Tällöin vastaanottaja voi varautua suuren jättemäärän turvalliseen käsittelyyn ja varastointiin. Ilmoituksen kautta kunta tai kunnallinen jätelaitos voi myös velvoittaa toimittamaan maa- ja metsätaloudessa syntyvät vaarallista jätettä olevat merkittävät erät toimitettavaksi muualle, jos käsittely ei kunnan tai kunnan jätelaitoksen järjestelmissä ole mahdollista.

38 § Vaarallisten jätteiden kerääminen kiinteistöllä

Vaarallisen jätteen keräyspaikkaa koskevat määräykset koskevat kaikkia toimijoita omakotikiinteistöjä lukuun ottamatta, sillä määräykset liittyvät jätehuollon tekniseen järjestämiseen sekä turvallisuuteen. Tarkoituksena on, että vaarallisten jätteiden keräämisestä ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Myös ympäristönsuojelumääräysten mahdolliset kirjaukset vaarallisista jätteistä on hyvä huomioida tätä pykälää laadittaessa.

39 § Erityisjätteet

Erityisjäte veloitetaan erotettavaksi muista jätteistä. Erityisjätteiden osalta määrätään niiden pakkaamisesta sekä merkitsemisestä niiden turvallisen käsittelyn varmistamiseksi.

40 § Terveystieteiden vaaralliset jätteet ja erityisjätteet

Terveystieteiden erityisjäte on pakattava ja merkittävä kuten muukin erityisjäte, eli kestäviin ja tiiviisiin pakkauksiin.

11. LUKU Muut määräykset

41 § Tiedottamisvelvoite

Jotta varmistetaan kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaisen jätehuollon toteutumisesta, määrätään kiinteistön haltijalle tiedottamisvelvollisuus jätehuoltomääräysten mukaisista velvoitteista kiinteistössä asuville tai sitä muuten käyttäville.

42 § Jätehuoltomääräysten valvonta

Jätelain 24 §:ssä säädetään jätelain ja sen nojalla annettujen jätehuoltomääräysten valvonnasta.

Valvontaviranomaisia ovat kunnan ympäristönsuojeluviranomainen sekä alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Paikallisissa, yhden kunnan alueella tapahtuvissa, valvontatoimissa valvontaviranomainen on yleensä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Jätehuoltomääräysten noudattamatta jättämisestä on määrätty laissa seuraamuksia. Rikkomuksia koskevat säädökset tulevat suoraan jätelaista (125 §, 126 §, 131 § ja 136 §).

Valvontaviranomainen kehottaa ensin määräysten rikkojaa korjaamaan toimintansa. Valvontaviranomainen voi myös lievissä tapauksissa antaa yksittäisen määräyksen tilanteen korjaamiseksi. Jos asianosainen ei noudata valvontaviranomaisen antamaa kehotusta, yksittäistä määräystä tai muuten laiminlyö velvollisuutensa olennaisilta osin tai muuten epäasiallisesti, tulee valvontaviranomaisen aloittaa hallintopakkomenettely asian lain mukaiseksi saattamiseksi. Jos kyseessä on jätehuoltomääräysten nojalla tai yksittäisenä määräyksenä annettu kielto tai määräys, ja kyseessä on tahallisuus tai törkeä huolimattomuus, tulee valvontaviranomaisen tehdä asiassa tutkintapyyntö poliisille.

43 § Poikkeaminen jätehuoltomääräyksistä

Jätelain 91 §:n mukaan jätehuoltomääräyksissä määrätty viranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen jätehuoltomääräysten noudattamisesta päätöksessä mainituin perustein. Siten jätehuoltomääräyksissä on tarpeen määrätä poikkeuksen myöntävästä viranomaisesta.

Koska jätehuoltomääräykset ovat voimassa usean eri kunnan alueella, joilla kaikilla on oma ympäristönsuojeluviranomaisensa, suositellaan, että poikkeuksen myöntävä viranomainen olisi jätehuoltoviranomainen. Tällöin poikkeusten myöntämisessä voidaan helpommin noudattaa samoja periaatteita koko soveltamisalueella.

44 § Voimaantulo

Voimaantulopykälään kirjataan ajankohta, jolloin jätehuoltomääräykset tulevat voimaan, ja luetellaan ne jätehuoltomääräykset, jotka uusilla määräyksillä kumotaan.

45 § Siirtymäsäädökset

Siirtymäsäännökset koskevat erilliskeräysmääräyksiä, kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen liittymistä, lukittuja jätekatoksia sekä takalastattavat pikakonteista luopumista.

Biojätteen kiinteistökohtainen kuljetus on järjestettävä kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena jätelaissa määritellyin siirtymäajoin. Rovaniemelle on määriteltä, että asukkaat voivat liittyä osaksi kunnan järjestämää biojätteen erilliskeräystä vuoden siirtymäajan puitteissa. Vuoden siirtymäaika on tärkeä, jotta palvelu pystytään järjestämään asukkaille sujuvasti ilman palvelun ruuhkautumista ja viestimään aiheesta selkeästi.

Pakkausjätteiden vapaaehtoisen erilliskeräyksen tarjoaminen kiinteistöille kunnan järjestämänä jätteenkeräyksenä on järkevää, koska kunnan jätelaitos pystyy jyvittämään tuottajayhteisöltä saamiaan korvauksia myös vapaaehtoisen pakkausjätteiden erilliskeräyksen järjestämiseksi. Tällöin vapaaehtoisen pakkausjätteen erilliskeräyksen hinta on sama kuin velvoiterajan piiriin kuuluville kiinteistöille.

Kuljetusjärjestelmästä johtuen usean eri jätteenkuljetusyrityksen tulee päästä jätekatokseen. Niiden taloyhtiöiden, jotka ovat lukinneet jätekatoksen tai -astiat, tulee varmistaa 31.5.2023 mennessä, että sekä kunnallisella jätelaitoksella että jätteenkuljetusyrityksellä on pääsy lukittuun jätekatokseen tai -astiaan.